

LUNDS UNIVERSITET

Institutionen för psykologi

Psykologprogrammet

**Compassion fatigue bland lärare – reliabiliteten för en
befintlig skala, dess samband med närliggande koncept samt
kopplingen till benägenhet att agera vid
mobbningsituationer i skolan**

Emma Madholm & Louise Nilsson

Psykologexamensuppsats 2023

**Handledare: Jonas Bjärehed
Examinator: Daiva Daukantaitė**

Abstract

The purpose of this study was to investigate the psychometric properties of the Compassion Fatigue Inventory (CFI) as a tool for measuring compassion fatigue among teachers. We also examined whether the level of compassion fatigue could predict teachers' propensity to act in a bullying situation. A confirmatory factor analysis was performed, and we found that it provided insufficient support for the three-factor structure presented in previous literature. The CFI showed good reliability ($\alpha=0.88$) and convergent validity with moderate to strong correlations with scales of mental well-being, professional self-efficacy, school climate, and professional self-care. Additionally, professional self-care and school climate together accounted for 46% of the variance in compassion fatigue. We also compared the results on the CFI for teachers who self-identified with compassion fatigue and those who did not, and found a significant difference. Finally, we conducted a multiple regression analysis indicating that higher scores on the *workplace* and *reduced compassion* subscales predicted a lower propensity to act in a bullying situation. These findings provide some support for the validity and reliability of the CFI, but future research should explore the current and alternative factor structures for the scale. Several limitations of the study were discussed, including the construct validity of compassion fatigue. Further research is needed to examine whether compassion fatigue can be distinguished from related constructs such as burnout and secondary traumatization.

Keywords: compassion fatigue, teacher, bullying

Sammanfattning

Syftet med denna studie var att undersöka psykometriska egenskaper för Compassion fatigue inventory (CFI), som ett instrument för att mäta compassion fatigue hos lärare. Vi undersökte även om nivån av compassion fatigue kunde predicera lärares benägenhet att agera i en mobbningsituation. En konfirmatorisk faktoranalys utfördes och vi fann att den gav otillräckligt stöd för den tre-faktorstruktur som presenterats i tidigare litteratur. CFI visade en god reliabilitet ($\alpha=0.88$) och konvergent validitet med medelstarka till starka korrelationer till skalor för psykiskt välbefinnande, professionell självförtroende, skolklimat samt professionellt självomhändertagande. Dessutom förklarade professionellt självomhändertagande och skolklimat tillsammans 46% av variansen i compassion fatigue. Vi jämförde även resultaten på CFI för lärare som självidentifierade sig med compassion fatigue med de som inte gjorde det och fann en signifikant skillnad. Slutligen utförde vi en multipel regressionsanalys som indikerade att högre poäng på delskalorna *arbetsplatsen* och *nedsatt medkänsla* predicerade en lägre benägenhet att agera i en mobbningsituation. Dessa fynd ger visst stöd för validiteten och reliabiliteten för CFI, men framtida forskning bör undersöka den nuvarande och andra möjliga faktorstrukturer för skalan. Flera begränsningar i studien diskuterades, däribland gällande konstruktvaliditeten för compassion fatigue. Framtida forskning behövs för att undersöka om compassion fatigue kan särskiljas från närliggande konstrukt som utbrändhet och sekundärtraumatisering.

Nyckelord: compassion fatigue, lärare, mobbning

Tack

Vi vill tacka alla lärare som bidragit med sina svar till enkäten. Utan er hade denna studien aldrig blivit möjlig. Vi vill även tacka vår handledare Jonas Bjärehed för stort engagemang och vägledning under uppsatsskrivandet.

Innehållsförteckning

Compassion fatigue bland lärare – en undersökning av begreppets validitet och betydelse för mobbningssituationer i skolan.....	1
Compassion.....	1
Compassion fatigue.....	2
Empatikrävande yrken.....	3
Compassion fatigue inom läraryrket.....	4
Mobbning.....	6
Skolklimat.....	7
Psykiskt välbefinnande.....	7
Professionell självförtroende.....	8
Professionellt självomhändertagande.....	8
Samband mellan compassion fatigue och närliggande konstrukt.....	9
Syfte.....	10
Metod.....	10
Deltagare.....	10
Instrument och variabler.....	11
Compassion fatigue.....	12
Professionellt självomhändertagande.....	12
Skolklimat.....	13
Professionell självförtroende.....	14
Psykiskt välbefinnande.....	14
Vinjetter.....	14
Dataanalys.....	15
Procedur.....	16
Etik.....	16
Resultat.....	17
Faktorstruktur för CFI.....	17
Intern konsistens för skalorna.....	19
Samband mellan skalor och delskalor.....	19
Självomhändertagande, självförtroende och skolklimat som prediktorer för compassion fatigue.....	20
Skillnader i CFI för deltagare med och utan empatitrötthet.....	21
Compassion fatigue som prediktor för benägenheten att agera i en mobbningssituation.....	22
Diskussion.....	22
Styrkor och svagheter.....	26
Framtida studier.....	27
Slutsatser.....	28
Referenser.....	30
Bilaga 1 - Vinjetter.....	38

Compassion fatigue bland lärare – en undersökning av begreppets validitet och betydelse för mobbningsituationer i skolan

En färsk rapport från Statistiska centralbyrån undersökte varför så många lärare lämnat och fortsätter lämna yrket (SCB, 2023). Lärarbristen i Sverige har länge varit påtaglig och den negativa trenden har inte vänt. I rapporten framkom att 64 % av männen och 69 % av kvinnorna lämnat skolvärlden på grund av svårigheter i arbetsmiljön. Stress var ett av de stora problemen i arbetsmiljön. Detta var särskilt påtagligt för kvinnor, där 7 av 10 av de tillfrågade kvinnorna i genomsnitt arbetat en dags övertid per vecka under sin senaste anställning. En annan kritisk faktor som pekades ut av respondenterna var bristande möjligheter att påverka sin arbetsmiljö. Lärarna angav bland annat att elevgrupperna blivit större mellan 2016 och 2022. Att arbetssituationen är mycket psykiskt krävande med bland annat höga förväntningarna från vårdnadshavare, angavs av lärarna i undersökningen vara bland de största problemen i arbetsmiljön. Det råder alltså inga tvivel om att det finns brister i lärares arbetsmiljö och en stor del av det tycks vara den psykiska påfrestningen. För att kunna göra något åt detta behövs mer kunskap om den stress som lärare rapporterar. Den relationella belastning som lärare drabbas av behöver undersökas ytterligare. Compassion fatigue är ett begrepp som skulle kunna relateras till lärares yrkessituation. Ingen studie av compassion fatigue eller närliggande begrepp har gjorts i en svensk kontext på just lärare och det finns även en brist bland utländska studier (Ormiston et al., 2022).

I denna studie undersöktes compassion fatigue bland svenska lärare, för att kunna bidra med mer kunskap inom området. För att kunna forska vidare på compassion fatigue bland svenska lärare finns behov av att ha tillgång till reliabla och valida mätinstrument. Därför anpassades en befintlig skala för lärare, som ursprungligen utvecklades för psykologer, och dess psykometriska egenskaper (faktorstruktur, reliabilitet och validitet) undersöktes. Dessutom syftade vi till att undersöka om det finns ett samband mellan lärares compassion fatigue och hur de agerar i en empatikrävande situation i yrkesrollen.

Compassion

Compassion kan definieras som en respons på lidande, som innebär en omtanke och en vilja att lindra detta lidande (Pommier et al., 2020). Begreppen compassion, sympati och empati används ofta synonymt, men anses skilja sig åt avseende motivation och psykologiska mekanismer (Sinclair et al., 2016). Sinclair et al. (2016) definierar sympati som ett gensvar

baserat på att tycka synd om en person som genomlider svårigheter, vilket uppstår genom bristande självbevarelsedrift vid betraktande av andras problem. Empati ses istället som en affektiv respons där individen samtidigt försöker förstå och acceptera en annan människas lidande genom emotionell resonans (Sinclair et al., 2016). Empati definieras ofta som en förmåga att sätta sig in i andras känslor och tankar, samtidigt som det finns en medvetenhet om gränsen mellan den andra personen och självet (Rogers, 1975). Compassion anses dela flera betydelsekomponenter med empati, men utöver dessa ingår också altruistiska handlingar som motiveras av villkorslös vänlighet och omtanke. (Sinclair et al., 2016). Agerande för att minska lidande ses som en unik komponent i compassion (Strauss et al., 2016).

Det finns en affektiv komponent i empati som innebär en känslomässig reaktion på någon annans känslotillstånd (Baron-Cohen & Wheelwright, 2004). Denna upplevelse kan förstås utifrån att samma hjärnområden som aktiveras vid självupplevd smärta, också tycks aktiveras av att känna empati för andras smärta (Lamm et al., 2011). I empati finns också en kognitiv komponent som innebär att kunna förstå och sätta sig in i den andras perspektiv (Baron-Cohen & Wheelwright, 2004). Empatisk förmåga kan vara en tillgång i flertalet yrken. Sinclair et al. (2016) fann att patienter inom sjukvården i stor utsträckning inte önskar bli bemötta med sympati, utan istället med empati eller compassion. Compassion sågs som det absolut mest önskvärda, då det betraktades vara kopplat till altruistiska dygder och att mottaga ett faktiskt handlande för att hjälpa, till skillnad från empati där det fanns en passiv komponent (Sinclair et al., 2016).

Compassion fatigue

Joinson (1992) var först med att använda begreppet compassion fatigue och beskrev det som en specifik form av utbrändhet hos sjuksköterskor, då i form av känslomässig apati och avtrubbning. Figley (1995) vidareutvecklade senare begreppet för att även inkludera andra yrken såsom terapeuter. Figley (1995) kopplade compassion fatigue till sekundärtraumatisering (STS), vilket betyder att vårdgivaren får liknande symptom i form av negativa känslor och symptom, som patienten har av sitt trauma. Senare övergick Figley (2002) till att använda begreppet compassion fatigue, med motiveringen att detta var mindre stigmatiserande än STS. Figley (2002) strävade senare i sitt arbete efter att göra begreppet mer träffsäkert även för andra yrken som kräver en hög empatisk förmåga.

Det råder delade meningar om huruvida compassion fatigue bör anses som ett separat konstrukt från sekundärtraumatisering och utbrändhet. Coetzee och Laschinger (2018) menar att de tidigare definitionerna av compassion fatigue varit ambigösa och därmed begränsat kvaliteten i sådan forskning. Sinclair et al. (2017) argumenterar också för att konstruktets inkonsekventa definition vid forskning försvårar möjligheten att mäta compassion fatigue utan att samtidigt också mäta utbrändhet och sekundärtraumatisering. Stamm (2010) tog fram instrumentet ProQol-5 för att mäta compassion fatigue och definierade då begreppet som en kombination av utbrändhet och STS. Hemsworth et al. (2018) fann senare att ProQol-5:s delskalor utbrändhet och STS hade en sämre konvergent validitet.

Det finns forskning som argumenterar för att compassion fatigue beskriver unika symptom som bör särskiljas från utbrändhet och STS (Eng et al., 2021; Rauvola et al., 2019; Sorenson et al., 2016). Eng et al. (2021) tog fram skalan Compassion fatigue inventory (CFI) för att mäta compassion fatigue hos psykologer. Två av de tre faktorerna som ingick i skalan visade sig ha en stark korrelation med sekundärtraumatisering och utbrändhet. Samtidigt indikerade resultatet att faktorn *nedsatt medkänsla* verkar vara ett unikt inslag i konstruktet compassion fatigue (Eng et al., 2021).

Empatikrävande yrken

Gamble et al. (2023) fann att sjukvårdspersonal under coronapandemin hade lägre compassion och prosocialt agerande, vilket kopplades till den emotionella och kognitiva belastning som pandemin medförde. Detta till skillnad från populationen i stort, vars compassion istället ökade (Gamble et al., 2023). En metastudie från 2021 av Xie et al. innefattade 79 studier som totalt bestod av 28 509 sjuksköterskor. Studiens slutsats var att sjuksköterskor har en moderat nivå av compassion fatigue (Xie et al., 2021). Xie et al. (2020) fann även ett negativt samband mellan vårdkvalitet och compassion fatigue i form av reducerad empatisk förmåga hos sjuksköterskor. Compassion fatigue hade också ett samband med sämre relationer till patienterna (Xie et al., 2020).

I en studie av Ondrejková och Halamová (2022) undersöktes compassion fatigue hos en mängd hjälpande professioner. Dessa yrkesgrupper innefattade präster, psykologer, poliser, lärare, sjuksköterskor, läkare, ambulanspersonal, psykoterapeuter och coacher. Ondrejková och Halamová (2022) fann att lärare hade signifikant högre nivåer av compassion fatigue jämfört med psykoterapeuter och coacher. Effektstorleken mellan grupperna var stor. Lärarna hade även

signifikant högre nivåer av compassion fatigue jämfört med ambulanspersonal, dock med en liten effektstorlek. Ingen annan yrkeskategori hade signifikant högre compassion fatigue än lärare (Ondrejková & Halamová, 2022).

Compassion fatigue inom läraryrket

Sinclair et al. (2016) menar att det kan vara svårt att använda begreppet compassion fatigue hos andra yrkesgrupper än den ursprungliga populationen sjuksköterskor. Ståndpunkten grundar Sinclair med kollegor på ett påstående om att yrkena medför olika sorters krav. De studier som har undersökt compassion fatigue hos lärare har också visat sig ha en bristfällig begreppsdefinition samt felaktigt synonym användning av angränsande begrepp (Ormiston et al., 2022). Det finns en brist på forskning avseende compassion fatigue hos lärare (Caringi et al., 2015). Ormiston et al. (2022) avsåg i en systematisk översiktsartikel att undersöka hur och i vilken utsträckning compassion fatigue och sekundärtraumatisering konceptualiseras hos lärare i befintliga forskningsartiklar. Urvalet bestod slutligen av 17 artiklar som inkluderades i analysen, där inga avgränsningar gjordes för publikationsår på grund av forskningsbristen.

Ormiston et al. (2022) fann att lärare riskerar att utveckla compassion fatigue och menar att läraryrket kan anses vara en hjälparprofession. Tidigare forskning har rankat läraryrket som ett av de mest stressfyllda yrkena (Johnson et al., 2005). Att lärare likt sjuksköterskor och psykologer kan anses vara en hjälparprofession, talar för att lärare har tillräckligt lik arbetskaraktäristika för att compassion fatigue ska kunna operationaliseras på lärare. Därav kan det vara relevant att undersöka compassion fatigue även hos lärare (Ormiston et al., 2020), särskilt med tanke på den höga prevalensen av compassion fatigue hos andra hjälparprofessioner (Sinclair et al., 2017). Att lärare rapporterar höga nivåer av arbetsrelaterad stress talar för att det finns ett behov av nyansering av denna stress, där compassion fatigue bör undersökas om det går att urskilja och undersöka fenomenet närmare. Det är av särskild relevans att sådana studier även görs i en svensk kontext, då vi inte har identifierat att några sådana har gjorts. Särskilt Ormiston et al. (2022) framhåller att undersökningar (Education Support Partnership ESP, 2020) visat att brittiska lärare har höga nivåer av fysiologiska, psykologiska och beteendemässiga symptom till följd av denna arbetsrelaterade stress. Trots detta visar samma undersökning att lärare på gruppnivå har en ovilja och ett motstånd till att diskutera med kollegor kring de bekymmer som uppstår i yrkesutövandet. Därav kan det även vara relevant att undersöka lärares copingstrategier, exempelvis professionellt självomhändertagande och professionellt stöd i skolorganisationen.

En del av slutsatserna Ormiston et al. (2022) gör är att compassion fatigue hos lärare är underbeforskat och att framtida studier bör utforska varför somliga lärare har compassion fatigue medan andra lärare inte har det. En annan implikation som föreslås är att utforska såväl riskfaktorer som skyddande faktorer i syfte att i framtiden kunna hjälpa lärare att minska risken att drabbas av compassion fatigue. Särskilt lärare som arbetar i utsatta områden samt med specialundervisning löper stor risk att arbeta med traumatiserade barn. Ormiston et al. (2022) menar att den emotionella belastningen beror på att lärare får ta del av elevers traumatiska historier, vilket kan orsaka sekundärtraumatisering. Eng et al. (2021) fann stöd för att sekundärtraumatisering och compassion fatigue ofta kan förekomma i kombination men också separat. Även Ormiston et al. (2022) menar att compassion fatigue är ett separat konstrukt från sekundärtraumatisering. En viktig skillnad som inte alltid har beaktats av forskare är att compassion fatigue och ställföreträdande trauman (vicarious trauma) verkar kunna uppstå efter endast en exponering av en stressor, medan utbrändhet och sekundärtraumatisering alltid anses uppstå vid ackumulerad exponering för stressorer (Ormiston et al., 2022). Essary et al. (2020) fann att elevers traumatiska historier och dess negativa konsekvenser för eleverna även kan göra lärare empatiskt avtrubbade. Denna reducerade empatiska kapacitet kopplas till compassion fatigue (Hupe & Steveson, 2019).

Socialt nätverk och stöd på arbetsplatsen visat sig vara viktiga för lärares professionella självförtroende (Barker-Doyle & Yoon, 2020). En medveten implementering av program för att öka socialt nätverkande har visat sig ha en positiv effekt för bland annat självförtroende hos lärare. Sådana program har visat sig bidra till en typ av relationsskapande som stärker lärares resurser, så som benägenheten att rådfråga kollegor (Barker-Doyle & Yoon, 2020). Forskning föreslår mer undervisning för att förbättra dessa färdigheter såväl för lärarstudenter på högskolan som för yrkesverksamma lärare (Oberg et al., 2023; Ormiston et al., 2022).

Coetzee och Laschinger (2018) kopplar bristande resurser hos individen och på arbetsplatsen till en ökad risk för att utveckla compassion fatigue, utifrån sin modell av konstruktet. Dessa resurser var bland annat personaltäthet, yrkesfärdigheter, ledarskapsförmåga, självkänsla och resiliens. Kraven som uppstår i arbetet kan antingen hanteras utifrån dessa resurser, eller bli ett hot mot en individ som möter fler krav än resurser den kan ta i anspråk (Coetzee & Laschinger 2018). Utifrån denna modell kan det vara relevant att både undersöka

faktorer hos individen och i omgivningen, för att bättre förstå uppkomsten av compassion fatigue.

Mobbning

I skolvärlden kan mobbning bland elever antas vara en empatikrävande situation som lärare möter i sin yrkesroll. Mobbning kan definieras som en systematisk, medveten och målinriktad aggression mot offer som är fysiskt eller socialt svagare än mobbaren eller mobbarna (van Aalst et al., 2022). Tidigare forskning har visat att lärare har en viktig roll för att förebygga mobbning bland elever (Verseveld et al., 2019; Yoon & Bauman, 2014). Lärare med en bättre förmåga att sätta sig in i andra perspektiv är också mer benägna att lyssna och försöka vägleda när elever har problem i sina relationer (Barr, 2011). Lärares upplevda självtillit, empati för offret samt uppfattad allvarlighetsgrad av mobbningen har visat ett positivt samband med sannolikheten att agera (Yoon et al., 2016; Dedousis-Wallace et al., 2014). Även lärares empatiska förmåga har visat sig ha ett positivt samband med sannolikheten att agera (Wolgast et al., 2022). Lärares kön, etnicitet, personliga erfarenheter och mobbningens form har också visat ett samband med lärarens agerande (Yoon & Bauman, 2014). Lärares självtillit och kollegialt stöd tycks vara särskilt verksamma komponenter i antimobbingsprogram (van Aalst et al., 2022). Forskning har även indikerat att det finns ineffektivitet i lärares intervenerande vid mobbningssituationer och att de behöver mer kunskap för att bli mer effektiva i sin roll vid mobbningssituationer (Yoon & Bauman, 2014).

En av Skolverkets tidigare utvärderingar (Skolverket, 2011) undersökte skolors arbete mot mobbning och fann att skolor med bra skolklimat hade lägre förekomst av mobbning. Skolverket (2022) framhåller i en kunskapsöversikt att forskning tyder på en koppling mellan positivt skolklimat och låga nivåer av mobbning, samt att det finns motsvarande kopplingar mellan negativa skolklimat och mobbning. Skolverket betonar också vikten av positiva relationer mellan elever och lärare som en bidragande faktor till ett positivt skolklimat och som skydd mot mobbning. Positivt rationellt agerande från lärare kännetecknas av genuin omsorg och tydligt stöd, ömsesidig värme, respekt och tillit i samarbetet med eleverna. När det gäller identitetsaspekter i samband med mobbning lyfter Skolverket (2022) fram en rapport från Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur (UNESCO, 2019), som visar att utrikesfödda elever i Nordamerika och Europa oftare än inrikesfödda elever utsätts för mobbning. Huruvida etnicitet utgör en betydande faktor vid mobbning reserverar sig Skolverket

för, då forskningen visar motstridiga resultat (Xu et al., 2020). Skolverket poängterar även att elever med fetma (Annerbäck et al., 2014), olika typer av funktionsnedsättningar (Thornberg, 2016) och elever som identifierar sig som HBTQ (Gower et al., 2018) oftare drabbas av mobbning. Därav kan det anses vara viktigt att inkludera samtliga av dessa identitetsaspekter vid undersökandet av lärares agerande i mobbningsituationer.

Skolklimat

Utifrån Coetzee och Laschingers (2018) modell kan faktorer i omgivningsfaktorer verka skyddande respektive utgöra en risk för en individ att utveckla compassion fatigue. För lärare skulle skolklimatet kunna utgöra sådana faktorer i omgivningen. Med skolklimat avses drag av den sociala skolmiljön som är någorlunda konstanta över tid (Brand et al, 2008). Skolklimat definieras av det svenska skolverket (2022) som utbildningen i sin helhet, innebärande allt som sker under en verksamhetsdag i skolan. Skolmiljön påverkar studenternas utveckling och beteende (Barker, 1978). Brand et al. (2008) delade in dimensionerna för socialt klimat i personlig utveckling, relationer, systemförändring samt vidmakthållande av system, uppfattning av säkerhet i skolan samt uppfattning av stöd för mångfald, exempelvis avseende etnicitet. Dessa hade visat sig vara viktiga aspekter av skolklimat i deras enkätstudie för Inventory of School Climate for Students (ISC-S), som handlade om uppfattning av skolklimat hos elever (Brand et al., 2003). Denna skala översatte Brand et al. (2008) sedan även till en lärarversion.

Psykiskt välbefinnande

Den belastning som kopplas till compassion fatigue kan också antas ha ett samband med en lärares välbefinnande. Psykiskt välbefinnande kan definieras som den positiva aspekten av psykisk hälsa (Folkhälsomyndigheten, 2022). Världshälsoorganisationen WHO (2022) betonar särskilt att psykisk hälsa inte enbart är avsaknad av psykisk sjukdom. Psykiskt välbefinnande innebär enligt Folkhälsomyndigheten (2022) att känna lycka, glädje och tillfredsställelse med livet, men även att kunna hantera såväl positiva som negativa känslor samt att balansera dessa. Psykiskt välbefinnande avses även i definitionen vara att man kan hantera både medgång och motgång i livet, att kunna känna engagemang samt uppnå självförverkligande inom ramarna för personliga resurser. I definitionen ingår också en social aspekt, som innefattar förmågan att kunna ha givande sociala relationer (Folkhälsomyndigheten, 2022).

Professionell självtillit

Tidigare studier har indikerat att hög professionell självtillit verkar skyddande mot compassion fatigue hos lärare och särskilt när de möter elever med svårigheter (Caringi et al., 2015). Teacher self-efficacy är en mer lärarspecifik definition som bygger på Banduras teori om självtillit. Professionell självtillit definieras som lärarens uppskattning av sin förmåga att planera och organisera undervisning i förhållande till givna mål (Tschannen-Moran et al., 1998). Enligt Tschannen-Moran et al. (1998) påverkar inte bara självtillit hos lärare deras självförtroende, utan även deras faktiska kompetens när de ska utföra en uppgift. Professionell självtillit kan påverkas av skolkontextuella aspekter såsom organisationens klimat och struktur, skolledning, administrativt stöd, kollegialt stöd och kollektiv självtillit, där det sistnämnda innebär hela skolans självtillit. Detta innebär att en lärares självtillit kan ökas av positiva skolkontextuella faktorer såsom att lärarna får stöd och vägledning. Tschannen-Moran et al. (1998) menar slutligen att detta samband även är reciprok.

Professionellt självomhändertagande

Professionellt självomhändertagande kan tänkas utgöra individuella resurser i Coetzee och Laschingers (2018) modell, som verkar skyddande mot compassion fatigue. Professionellt självomhändertagande är ett begrepp som konceptualiseras på ett flertal sätt i tidigare litteratur (Dorociak et al., 2017). Gemensamt för dessa perspektiv är att professionellt självomhändertagande beskrivs som en mångfacetterad och flerdimensionell process. Denna process består av medvetet tillämpade strategier för hälsosamt fungerande och välbefinnande (Dorociak et al., 2017). Lee och Miller (2013) föreslår en uppdelning av professionellt självomhändertagande för den privata respektive professionella sfären, samtidigt som dessa koncept också anses vara beroende av varandra. Professionellt självomhändertagande är en process som skapar välbefinnande och holistisk hälsa för individen (Lee & Miller, 2013). Professionellt självomhändertagande är en förmåga att använda sig själv på ett effektivt och lämpligt vis i ens professionella roll, samtidigt som välbefinnande och holistisk hälsa bevaras (Lee & Miller, 2013).

Professionellt självomhändertagande innebär bland annat förmåga att skapa en lagom balans mellan arbete och fritid, fysisk aktivitet och socialt stöd (Lewis & King, 2019). Ett gott professionellt självomhändertagande anses minska stress och främja välbefinnande och professionellt fungerande på arbetsplatsen (Dorociak et al., 2017). Dorociak et al. (2017) menar

att det finns flera olika komponenter i professionellt självhändertagande. Det finns exempelvis olika former av balans, som kan delas in i hur individen balanserar och prioriterar över en dag samt hur väl den utför detta över en längre tid.

Samband mellan compassion fatigue och närliggande konstrukt

I tidigare studier har ofta olika skalor för compassion fatigue, utbrändhet och sekundärtraumatisering studerats tillsammans för att undersöka dess korrelationer. Eng et al. (2021) undersökte exempelvis sambandet mellan dessa tre variabler.. Angående lärare finns det flertalet studier som undersökt två eller tre av dessa variablers samvariation (Ormiston et al. (2022). Avseende självomhändertagande har kroniskt lågt självomhändertagande hos andra yrkesgrupper som psykologer setts ha ett samband med högre compassion fatigue (Figley, 2002). Skolverket (2022) har även lyft att ett gott skolklimat verkar hänga samman med positivt rationellt agerande från lärare, samt att positivt relationellt agerande definieras på likvärdigt vis som vi framhållit att forskning definierar compassion. Utifrån detta skulle det därav kunna finnas ett samband mellan skolklimat och compassion.. Tschannen-Moran et al. (1998) menar även att det finns ett samband mellan självtillit och skolklimat, samt att detta samband är reciprokt.

En annan studie (Phatan et al., 2022) med sjuksköterskor fann ett negativt samband mellan skalan Quality of Life Scale (ProQOL-21) som syftar till att mäta CFI med skalan Warwick-Edinburgh Mental Wellbeing Scale som mäter välbefinnande. Studien fann dessutom att compassion fatigue minskade och välbefinnande ökade vid professionellt stöd. Därav anser vi det relevant att undersöka skalor som mäter följande konstrukt vidare, så att forskningsläget inte begränsas till att i huvudsak mäta samband mellan utbrändhet, sekundärtraumatisering och compassion fatigue i praktiken. Den nyligen publicerade systematiska litteraturgenomgången av Ormiston et al. (2022) fokuserar på relationerna mellan dessa tre konstrukt. Av vår litteraturgenomgång framkommer det att andra konstrukt som psykiskt välbefinnande, skolklimat, lärarspecifik självtillit, professionell självtillit och compassion fatigue verkar vara teoretiskt relaterade till varandra, och det därav är relevant att undersöka deras praktiska relevans för varandra.

I tidigare forskning saknas, utifrån vår efterforskning, studier som undersöker samband mellan lärares compassion fatigue och hur de agerar i mobbningsituationer. Eftersom definitionen av compassion fatigue utgår ifrån en nedsatt empati, finns teoretiska implikationer

för att lärares compassion fatigue även skulle kunna påverka agerandet i en empatikrävande situation som mobbning.

Syfte

Givet det växande internationella intresset för begreppet compassion fatigue i relation till läraryrket var det övergripande syftet med föreliggande studie att undersöka fenomenet bland svenska lärare. Tidigare forskning har indikerat att lärare riskerar att drabbas av compassion fatigue samt att det finns en brist på studier inom detta område (Ormiston et al., 2022). För detta ändamål anpassades en befintlig svensk skala som tidigare använts för att undersöka compassion fatigue bland svenska psykologer.

Studiens första syfte var att undersöka psykometriska egenskaper bland lärare för skalan Compassion fatigue inventory (CFI), som togs fram av Eng et al. (2021). Dess psykometriska egenskaper undersöktes genom skalans faktorstruktur samt intern konsistens för såväl helskala och dess delskalor. Dessutom undersöktes skalans konvergerande validitet till de förmodat närliggande konstrukten psykiskt välbefinnande, professionell självförtroende, skolklimat samt professionellt självomhändertagande.

Vidare undersöktes skalans utfall för de lärare som självidentifierar sig som empatitrötta jämfört med de som inte självidentifierar sig som empatitrötta. Detta för att undersöka möjligheten att införa en cut off-gräns för instrumentet.

Slutligen undersökte vi om compassion fatigue kan förklara lärares agerande i en utmanande professionell situation, som i studiens fall var lärarens benägenhet att agera i en fiktiv situation där en elev mobbas. Eftersom compassion fatigue hos lärare tycks ha ett samband med resurser hos individen och i miljön kan sådana faktorer också antas vara relevanta.

Metod

Deltagare

Ett bekvämlighetsurval bestående av de lärare som besvarade en digital enkät som skickades ut till skolor i hela Sverige användes för studien. Enkäten skickades primärt till grundskolor, men i viss utsträckning även till gymnasieskolor. Skolornas rektorer kontaktades med en förfrågan om att vidarebefordra enkäten till lärarna. Eftersom vidarebefordringen från rektorernas sida var frivillig kunde enkätens spridning inte kontrolleras. Totalt påbörjade 375 lärare enkäten. Lärare som påbörjat enkäten inkluderades när de besvarat skalor för compassion fatigue och professionellt självomhändertagande. Totalt kvarstod då 190 lärare som inkluderades

i studien. Lärare som besvarat skalorna för compassion fatigue och professionellt självomhändertagande men inte de nästkommande skalorna, kom att räknas som bortfall i vissa analyser. 174 av de 190 lärarna besvarade samtliga skalor och inkluderades därmed i samtliga analyser. Av de 190 lärarna identifierade sig 71.6% som kvinnor och 26.8 % som män. 84.7 % arbetade på en kommunal skola och 15.3% på en friskola. Antal år i yrket varierade mellan 0 och 45 år och medelvärdet var 15.48 år ($SD=10$). 43.2 % av lärarna uppgav att de arbetade på lågstadiet/mellanstadiet och 58.4 % på högstadiet/gymnasiet.

Tabell 1

Fördelning av kön, arbetsplats och elevgruppstyp bland deltagarna.

	<i>n</i>	%
Kön		
Kvinnor	136	71.6 %
Män	51	26.8 %
Annat kön	1	0.5 %
Föredrar att inte svara	2	1.1 %
Typ av arbetsplats		
Arbetar på kommunal skola	161	84.7 %
Arbetar på friskola	29	15.3 %
Elevgrupp		
Lågstadie/mellanstadie	82	43.2 %
Högstadie/gymnasium	111	58.4 %

Instrument och variabler

En digital enkät administrerades via en länk som skickades ut till skolorna. Enkäten bestod inledningsvis av flertalet demografiska frågor. Därefter blev lärarna slumpmässigt tilldelade en vinjett som beskrev en mobbningsituation. Efter att ha läst enkäten fick läraren besvara flertalet frågor, varav vissa ingick i ett större forskningsprojekt. Efter detta avsnitt kom

självskattningsskalor för variablerna compassion fatigue, professionellt självomhändertagande, psykiskt välbefinnande, skolklimat och professionell självtillit. Delarna i enkäten beskrivs mer ingående nedan.

Compassion fatigue

Variabeln compassion fatigue mättes med Compassion fatigue inventory (CFI). Instrumentet togs fram av Eng et al. (2021) för att mäta compassion fatigue hos psykologer. Skalan anpassades för att kunna användas på lärare, genom att byta ut ord som “patienter” mot “elever”. Skalan består av totalt 16 items som utgör tre separata faktorer (Eng et al., 2021). Dessa faktorer är *nedsatt medkänsla*, *socialt liv* samt *arbetsplatsen*. Ett totalvärde för skalan summerades för att få ett samlat mått på compassion fatigue. Skalans faktorer beskrivs mer ingående nedan.

Nedsatt medkänsla. Den första faktorn i CFI var *nedsatt medkänsla*, som beskrev items som är motsatsen till medkännande beteenden och upplevelser. Faktorn bestod av nio items. Ett exempel på ett item från denna skala var “*Min drivkraft att vilja hjälpa har minskat*”.

Socialt liv. Den andra faktorn var *socialt liv* som utgjordes av arbetets konsekvenser för socialt fungerande. Delskalan beskrev de negativa konsekvenserna/effekterna av compassion fatigue eller en krävande arbetssituation. Denna delskala bestod av fyra items, varav ett exempel var “*Jag har börjat dra mig undan från socialt umgänge*”.

Arbetsplatsen. Den tredje faktorn beskrev resurser på arbetsplatsen. Faktorn bestod av tre items där samtliga behövde vändas vid beräkning av helskalans poäng. Ett exempel på ett item var “*Jag tycker jag har tydliga rutiner och riktlinjer för hur jag ska arbeta*”.

Efter skalan för compassion fatigue adderades frågan “Identifierar du dig som empatitrött?”, med svarsalternativen ja respektive nej.

Professionellt självomhändertagande

För att mäta variabeln professionellt självomhändertagande hos deltagarna användes skalan Self-care assessment for psychologists (SCAP). SCAP är en skala med 21 items och är avsedd att mäta professionellt självomhändertagande hos psykologer (Dorociak et al., 2017). Skalans formuleringar som benämnde psykologrelaterade termer ersattes med sådana som lämpade sig för läraryrket i denna studie. Detta gjordes genom att byta ut ordet “patienter” mot “elever”. Itemen besvarades med en sjugradig skala som sträcker sig från “aldrig” till “alltid”. Skalan bestod av fem faktorer; *professionellt stöd*, *professionell utveckling*, *livsbalans*, *kognitiva strategier* och *daglig balans*.

Faktorn *professionellt stöd* innefattade stöttande kollegor, undvikande av isolering på arbetsplatsen, upprätthållande av kollegiala relationer och att kunna dela med sig av givande samt stressande upplevelser i arbetet. Här ingick frågor så som “*Jag delar med mig av jobbrelaterade stressorer med tillförlitliga kollegor*”. *Professionell utveckling* bestod av items som rörde att engagera sig i aktiviteter på arbetsplatsen, professionella organisationer och evenemang. En fråga från denna faktor löd “*Jag deltar i jobbrelaterade sociala evenemang inom mitt professionella samfund*”. Dessutom innefattade denna faktor att hålla sig uppdaterad inom kunskapsområdet. Faktorn *livsbalans* betonade socialt stöd utanför arbetet, men också att ha en balans mellan arbetsliv och privatliv. Ett exempel på en fråga från denna faktor var “*Jag spenderar tid med familj eller vänner*”.

Kognitiva strategier bestod av psykiskt självomhändertagande, hantering av stress och känslor på arbetsplatsen, förebyggande strategier för att hantera utmaningar samt en medvetenhet om egna känslor och behov. En fråga från denna faktor var “*Jag är medveten om mina känslor och behov*”. Slutligen bestod faktorn *daglig balans* av mindre, tillämpade strategier i det dagliga arbetet för att hantera krav, upprätthålla medvetenhet och fylla på de egna resurserna. Denna faktor bestod av frågor som “*Jag finner tid för vila varje dag*”. Cronbachs alfa för helskalan med vårt sample var god ($\alpha=0.86$).

Skolklimat

För att mäta lärares upplevelse av skolklimatet användes självskattningsinstrumentet Teachers perception of school climate av Brand et al. (2008). Instrumentet består i sin originalversion av 29 frågor fördelat inom sex delskalor, vars poäng räknas ut genom ett medelvärde för varje subskala. Eftersom vi inte inkluderade delskalan *safety problems* bestod vår version av skalan istället av 25 items. Vi inkluderade inte denna delskalan då vi upplevde att den inte fungerade i vår svenska kontext. Skalan innefattade därmed de fem delskalorna *peer sensitivity*, *positive student-teacher interactions*, *disruptiveness*, *achievement orientation* och *support for cultural pluralism*. Cronbachs alfa för helskalan med vårt sample var god ($\alpha=0.87$).

Delskalan *peer sensitivity* bestod av frågor som “*Elever i min klass respekterar andras perspektiv och synsätt*”. *Positive student-teacher interactions* innehöll bland annat frågan “*Elever i min klass anförtror mig deras bekymmer*”. Delskalan *disruptiveness* innehöll frågor som “*Elever i min klass stör andras arbete*”. Dessa items vändes när de skulle användas för att beräkna helskalan för skolklimat. Delskalan *achievement orientation* innefattade frågor som

“Elever i min klass är motiverade”. Den sista delskalan *support for cultural pluralism* bestod bland annat av frågan “På den här skolan visar personalen att det är viktigt att eleverna kan komma överens oavsett deras bakgrund och kultur”

Professionell självförtroende

För att mäta professionell självförtroende användes 12-itemversionen av självskattningsskalan Ohio state teacher efficacy scale. Skalan mäter lärares upplevelser av självförtroende i bred bemärkelse inom läraryrkets arbetsuppgifter (Tschannen-Moran & Hoy, 2001). Skalan bestod av de följande faktorerna: *efficacy for instructional strategies*, *efficacy for classroom management* och *efficacy for student management*. Faktorn *efficacy for instructional strategies* bestod av fyra frågor, såsom “I vilken utsträckning kan du formulera lämpliga frågor för dina elevers lärande?”. Den andra faktorn *efficacy for classroom management* bestod av fyra items. Ett exempel på en fråga från denna faktor var “I vilken utsträckning kan du hantera störande beteenden i klassrummet?”. Den sista faktorn *efficacy for student management* bestod av fyra frågor, däribland “I vilken utsträckning kan du hjälpa dina elever att värdesätta lärande”. Cronbachs alfa för helskalan med vårt sample var god ($\alpha=0.91$).

Psykiskt välbefinnande

För att mäta psykiskt välbefinnande användes WHO-5, som är en skala med fem items och en sexgradig skala av svarsalternativ. Frågorna mäter psykiskt välbefinnande under de senaste två veckorna vid tidpunkten för självskattning (WHO, 1998). Lägsta svarsalternativ noll motsvarade “aldrig” och högsta svarsalternativ fem motsvarade “alltid”. Skalan bestod av de fem frågorna “Jag har känt mig glad och på gott humör”, “Jag har känt mig lugn och avslappnad”, “Jag har känt mig aktiv och kraftfull”, “Jag har känt mig piggt och utvilad” och “Mitt vardagsliv har varit fyllt av sådant som intresserar mig”. Den totala råpoängen multiplicerades med fyra för att ge en totalpoäng för psykiskt välbefinnande. Denna poäng sträckte sig därmed mellan noll och 100, där noll innebar sämst möjliga välbefinnande och 100 innebar maximalt välbefinnande. Cronbachs alfa för skalan med vårt sample var god ($\alpha=0.89$).

Vinjetter

Lärarna fick läsa grafiska vinjetter med mobbningsituationer liknande de som Khanolainen och Semenova (2020) tagit fram. Vinjetterna presenteras i bilaga 1. De fem vinjetterna beskrev mobbningsituationer där det fanns identitetsaspekter inblandade. Identitetsaspekterna innefattade etnisk bakgrund, kroppsstorlek, inlärningsvårigheter, sexuell läggning samt könsidentitet. De olika vinjetterna tilldelades till lärarna. Däremot togs hänsyn till

vilken åldersgrupp lärarna undervisade, då vissa vinjetter illustrerade situationer med yngre barn och andra beskrev situationer med äldre barn/ungdomar. Därefter tillfrågades lärarna hur de uppfattat situationerna som vinjetterna presenterade, samt hur de trodde att de hade agerat i de olika situationerna. Till forskningsprojektet vi var anslutna till analyserades även kvalitativa svar där läraren med egna ord fick beskriva troligt agerande, men det var ingen data som inkluderades i vår kvantitativa uppsats. Det som däremot inkluderades i vår studie var när lärarna sedan skattade sannolikheten för att de hade agerat i den beskrivna mobbingsituationer på ett på förhand beskrivet vis, på en femgradig skala, från “inte alls sannolikt” till “mycket sannolikt”. Samtliga av dessa förutbestämda exemplen på handlingssätt som innebar ett agerande, var ett positivt agerande. De exemplifierade sätten som innebar ett avstående från att agera, exempelvis genom att låta eleverna lösa situationen själva, klassades som negativa. Dessa vändes då sedan för att räkna ut värdet på (positivt) agerande. Dessa frågor avsåg att mäta hur mycket compassion som tar sig i uttryck i lärarnas tänka agerande.

Dataanalys

Datan analyserades i SPSS (version 28) och Jamovi. En konfirmatorisk faktoranalys utfördes för den faktorstruktur som tagits fram i en tidigare studie för CFI. Model fit mätt med Comperativ Fit Index (CFI) och Tucker-Lewis index (TLI) anses vara acceptabelt vid värdet .90 eller högre. Ett värde på minst .95 är att föredra för en god model fit. Värde för model fit vid beräkning av roten ur medelfelet i kvadrat (RMSEA) med 95 % konfidensintervall, får inte vara mer än .08 för att vara acceptabelt och maximalt .06 för att ett sådant värde ska anses vara gott. Intern konsistens för samtliga helskalor samt delskalorna inom CFI undersöktes med Cronbachs alfa. För att kunna göra ett oberoende t-test kontrollerades att det inte förekom kraftiga avvikelser från normalfördelningen samt att vi kunde anta lika varianser i populationerna bakom stickproven. När dessa förutsättningar hade kontrollerats gjordes ett oberoende t-test för att undersöka skillnader i skattning på CFI för deltagare som självidentifierade sig som empatitrötta och de som inte gjorde det. En Pearson korrelationsanalys utfördes för att undersöka sambanden mellan hel- och delskalor. För att kunna göra ett oberoende t-test kontrollerades att det inte förekom kraftiga avvikelser från normalfördelningen samt att vi kunde anta lika varianser i populationerna bakom stickproven. När dessa förutsättningar hade kontrollerats gjordes ett oberoende t-test användes för att undersöka skillnader i skattning på CFI för deltagare som självidentifierade sig som empatitrötta och de som inte gjorde det. En multipel regressionsanalys

utfördes för att undersöka sambandet mellan delskalorna inom CFI och den självskattade benägenheten att agera i en mobbningsituation. Innan de multipla regressionsanalyserna gjordes kontrollerades att variablerna var normalfördelade samt att det inte förekom några outliers. Det kontrollerades även att det förelåg en linjär relation mellan prediktor- och utfallsvariablerna samt att residualerna var normalfördelade och hade 0 i medelvärde. Vidare kontrollerades att residualernas varians var densamma längs utfallsvariablens hela sträckning. En multipel regressionsanalys utfördes även för att undersöka hur mycket skattningarna för professionellt självomhändertagande, professionell självtillit och skolklimat kunde predicera skattningen på CFI.

Procedur

Huvudsakligen rektorer och skoladministratörer för grundskolor, men även gymnasieskolor, tillfrågades via mail om att vidarebefordra enkäten till lärare på skolorna. De tillfrågade skolorna hade en bred geografisk spridning över hela Sverige. Mejladresserna samlades in från de 116 största kommunernas offentliga listor med kontaktuppgifter till rektorer. Datainsamlingen pågick från november 2022 till mars 2023. De kommuner som saknade offentliga listor med mejladresser blev inte tillfrågade om deltagande i studien. Vid enstaka tillfällen fanns även lärares mail offentligt tillgängliga. I dessa fall användes dessa istället för rektors mail. I enkäten fick lärarna först information om deltagandet samt svara på demografiska frågor om sig själva. Därefter fortsatte enkäten med vinjetter och tillhörande frågor som beskrev identitetsbaserad exkludering. Efter detta presenterades skalorna för compassion fatigue, professionell självtillit, skolklimat och psykiskt välbefinnande. Enkäten tog totalt ungefär 35 minuter att svara på.

Etik

Uppsatsen skrevs inom ramen för ett större forskningsprojekt på psykologiska institutionen vid Lunds Universitet. Forskningsprojektet godkändes av Etikprövningsmyndigheten 2022-05-02 (dnr 2022-024995-01). Ansvarig forskare för etikansökan var Jonas Bjärehed vid Lunds universitet. Etikansökan behövde göras då forskningen innebar en insamling av data innehållande känsliga personuppgifter enligt EU:s dataskyddsförordning GDPR, då den samlade in personuppgifter om hälsa, etnicitet och sexualliv. I enkäten tillfrågades deltagarna bland annat om sin sexuella läggning, i syfte att undersöka eventuella samband till attityder vid identitetsbaserad exkludering. Insamlingen av

denna data behövde därför godkännas av Etikprövningsnämnden, för att säkerställa ett etiskt genomförande. Deltagarna fick information om studiens syfte och fick därefter lämna skriftligt samtycke för sitt deltagande. Deltagarna garanterades anonymitet och behandling av personuppgifter i enlighet med sekretess. Den insamlade datan från varje individ registrerades automatiskt med ett deltagarnummer. Dataanalyserna som gjordes presenterades sedan på gruppnivå, vilket innebar att datan inte kunde kopplas till specifika individer. Deltagarna informerades även om att de fick lov att avbryta sitt deltagande utan att behöva ge någon ytterligare förklaring. Den data som redan registrerats kom att användas, men deltagarna informerades om möjligheten att vid önskemål få denna raderad.

Deltagande i enkäten ansågs främst medföra etiska frågeställningar utifrån att den behandlade känsliga personuppgifter. Frågorna i de skalor som inkluderades i denna studien ansågs i övrigt inte medföra risk för skada. Lärares upplevelser i yrkesrollen och dess konsekvenser kan anses vara naturligt förekommande inslag, som vår studie enbart hade syftet att kartlägga. Ur ett etiskt perspektiv såg vi därmed att de viktigaste frågeställningarna rörde sådant som sekretess och anonymitet, för att deltagarnas känsliga personuppgifter skulle vara trygga. Genom att delta i enkäten inkluderades ytterligare frågor som ingick i det större forskningsprojektet. En del av de känsliga personuppgifterna, såsom sexuell läggning och etnicitet, kom därför inte att användas i denna studie, men användes i det större forskningsprojektet. Inte heller inkluderades i studien de svar som efterfrågades av lärarna som var deras egna beskrivningar av hur de hade agerat samt vilka värderingar och vilken kunskap som låg till grund till deras hypotetiska agerande vid mobbingsituationerna. De svaren användes enbart av det större forskningsprojektet vi var anslutna till.

Resultat

Faktorstruktur för CFI

En konfirmatorisk faktoranalys utfördes för att testa den tre-faktorsstruktur som tidigare föreslagits för CFI-skalan. Resultaten presenteras i tabell 2. Analysen visade en otillräcklig model fit ($\chi^2 = 231$, $df = 101$, $p < .001$, CFI = 0.88, TLI = 0.86, RMSEA = 0.08). Gränsvärden för godtagbart värde av model fit är minst 0.90, men att föredra över 0.95 (Hu & Bentler, 1999). Faktorladdningarna uppnådde godtagbara värden mellan 0.47 och 0.93.

Tabell 2*Konfirmatorisk faktoranalys för CFI med tre faktorer.*

Faktor	Item	Estimate	SE	Z	p	Stand. estimate
1	Jag har märkt att jag försöker vara engagerad i mina elever fastän jag egentligen inte orkar	0.47	0.09	5.34	<.001	0.40
	Jag har fått svårare att bemöta krävande elever på det sätt jag vill	0.72	0.08	8.88	<.001	0.62
	Jag har börjat döma elever på ett sätt som jag egentligen inte vill	0.59	0.06	9.66	<.001	0.66
	Det känns allt jobbigare för mig att förhålla mig till det komplexa i olika elevers förutsättningar	0.71	0.07	8.92	<.001	0.63
	Jag har börjat känna en större motvilja mot att träffa elever	0.65	0.06	10.99	<.001	0.73
	Mitt arbete tråkar ut mig oftare än förr	0.64	0.07	9.16	<.001	0.63
	Jag känner irritation när elever beklagar sig	0.60	0.07	8.09	<.001	0.57
	Min drivkraft att vilja hjälpa har minskat	0.60	0.06	10.50	<.001	0.71
	Jag har märkt att jag på senare tid oftare distanserar mig från mina elevers svårigheter	0.60	0.06	10.46	<.001	0.71
2	Jag har börjat dra mig undan från socialt umgänge	0.80	0.08	9.87	<.001	0.68
	Jag har börjat undvika aktiviteter på min fritid som utmanar mig intellektuellt	0.82	0.08	10.50	<.001	0.71
	Jag har märkt att mitt tålmod i privata relationer har minskat	0.92	0.08	11.72	<.001	0.77
	Jag märker att jag inte längre orkar engagera mig lika mycket i mina närståendes bekymmer	0.93	0.07	12.73	<.001	0.82
3	Jag tycker att min skola bedriver verksamhet som ligger i linje med mina värderingar (v)	0.48	0.06	7.51	<.001	0.57
	Jag tycker att jag har tydliga rutiner och ramar för hur jag ska arbeta (v)	0.87	0.08	11.10	<.001	0.91
	Jag har tillräckligt med resurser på min arbetsplats för att bedriva den undervisning som mina elever är i behov av (v)	0.55	0.09	6.03	<.001	0.47

v=omvänd poängskala. 1 = *Nedsatt medkänsla*. 2 = *Socialt liv*. 3 = *Arbetsplatsen*.

Intern konsistens för skalorna

CFI visade en god intern konsistens ($\alpha=0.88$). Delskalorna hade goda alfavärden för *nedfatt medkänsla* ($\alpha=0.83$) och *socialt liv* ($\alpha=0.83$). Samtidigt hade delskalan *arbetsplatsen* ett lägre alfavärde på $\alpha=0.66$. Detta kan indikera en sämre intern konsistens för denna delskala som enskilt mått.

Samband mellan skalor och delskalor

En Pearson korrelationsanalys utfördes för att undersöka sambanden mellan CFI och samtliga helskalor. Resultaten presenteras i tabell 3. CFI hade signifikanta starka negativa korrelationer med SCA ($r=-.56, p<.01$), IST-C ($r=-.53, p<.01$) och WHO-5 ($r=-.70, p<.01$). CFI och OSTES visade en signifikant medelstark negativ korrelation ($r=-.46, p<.01$). SCA hade medelstarka korrelationer, med delskalorna *arbetsplatsen* ($r=-.39, p<.01$), *socialt liv* ($r=-.46, p<.01$) och *nedfatt medkänsla* ($r=-.48, p<.01$). Utöver dessa fynd visade även skalorna IST-C, OSTES och WHO-5 signifikanta positiva korrelationer till varandra. IST-C och OSTES korrelerade starkt ($r=.58, p<.01$). IST-C och WHO-5 korrelerade i sin tur medelstarkt ($r=.37, p<.01$). OSTES och WHO-5 korrelerade slutligen medelstarkt ($r=.29, p<.01$).

Tabell 3*Pearson korrelationer för skattningarna för samtliga helskalor samt delskalorna inom CFI*

	1	1a	1b	1c	2	3	4	5
1	1							
1a	.91**	1						
1b	.79**	.55**	1					
1c	.59**	.39**	.30**	1				
2	-.56**	-.48**	-.46**	-.39**	1			
3	-.53**	-.52**	-.34**	-.36**	.35**	1		
4	-.46**	-.47**	-.24**	-.37**	.38**	.58**	1	
5	-.70**	-.53**	-.66**	-.51**	.64**	.37**	.29**	1

1 = Compassion fatigue scale/CFI. 1a = Nedsatt medkänsla. 1b = Socialt liv. 1c = Arbetsplatsen. 2 = Self care assesment/SCA. 3 = Teachers' perception of school climate/IST-C. 4 = Ohio state teacher efficacy scale/OSTES. 5 = WHO-5.

** $p < .01$. * $p < .05$.

Självomhändertagande, självtillit och skolklimat som prediktorer för compassion fatigue

En explorativ multipel regressionsanalys genomfördes för att undersöka om compassion fatigue-skalan kunde prediceras av professionellt självomhändertagande, professionell självtillit och skolklimat. Eftersom psykiskt välbefinnande visat en stark korrelation till CFI ($r = -.70$, $p < .01$) i Pearson korrelationsanalys utslöts denna skala. Resultatet redovisas i tabell 4. Modellen var signifikant, $F(3, 170) = 47,7$, $p < .001$, och förklarade 46% av variansen i compassion fatigue. Hög grad av professionellt självomhändertagande, och positivt skolklimat predicerade signifikant lägre grad av compassion fatigue.

Tabell 4

Regressionsanalys för compassion fatigue med professionellt självomhändertagande, professionell självtillit och skolklimat som oberoende variabler

Variabel	<i>B</i>	<i>SE B</i>	95 % konfidensintervall		<i>t</i>	<i>p</i>	β
			<i>Lower</i>	<i>Upper</i>			
Intercept	96.18	5.17	85.98	106.38	18.61	<.001	
Professionellt självomhändertagande	-0.51	0.08	-0.67	-0.36	-6.63	<.001	-0.41
Professionell självtillit	-0.10	0.05	-0.21	0.01	-1.80	0.074	-0.13
Skolklimat	-0.27	0.06	-0.38	-0.15	-4.48	<.001	-0.31

Skillnader i CFI för deltagare med och utan empatitrötthet

Ett oberoende *t*-test utfördes för att undersöka medelvärdesskillnader på CFI-skalan mellan gruppen som självidentifierade sig som empatitrötta med gruppen som inte gjorde det. Deskriptiv statistik för grupperna redovisas i tabell 5. Eftersom grupperna var olika stora ($n=137$ för ej självidentifierat empatitrötta respektive $n=53$ för självidentifierat empatitrötta) användes Welch's *t*-test. Det fanns en signifikant skillnad i skattning på CFI mellan deltagare som självidentifierade sig som empatitrötta och deltagare som inte svarade detta vid mättillfället, $t(89.6) = -9.13$, $p < .001$. Effektstorleken var stor $d = -1.50$. Deltagare som identifierade sig som empatitrötta hade medelvärde 43.83 ($SD=8.58$) poäng på CFI. Gruppen som svarat nej på frågan hade i genomsnitt 31.37 ($SD=8.06$) poäng på CFI.

Tabell 5

Spridning, medelvärde och standardavvikelse för CFI, uppdelat mellan deltagare som svarat ja respektive nej på frågan om de självidentifierar sig som empatitrötta.

	<i>N</i>	<i>min</i>	<i>max</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>%</i>
Ej självidentifierat empatitrötta	137	16	55	31.37	8.06	72.10
Självidentifierat empatitrötta	53	24	63	43.83	8.58	27.90

Compassion fatigue som prediktor för benägenheten att agera i en mobbningsituation

En multipel regressionsanalys utfördes med lärares självskattade benägenhet att agera i en mobbningsituation som beroende variabel och delskalorna i Compassion fatigue scale (CFI) som oberoende variabler. Resultatet presenteras i tabell 6. Modellen var signifikant, $F(3, 186) = 29,4, < .001$, och förklarade 32% av variansen i positivt agerande vid mobbningsituationerna. Två av delskalorna predicerade signifikant utfallet, där högre skattning på *arbetsplatsen* och *nedsatt medkänsla* relaterade till lägre sannolikhet att agera i mobbningsituationerna. Delskalan *socialt liv* var inte signifikant relaterat till utfallet.

Tabell 6

Multipel regressionsanalys för självskattad benägenhet att agera i en mobbningsituation med CFI som oberoende variabel

Variabel	<i>B</i>	<i>SE B</i>	95% konfidensintervall		<i>t</i>	<i>p</i>	β
			<i>Lower</i>	<i>Upper</i>			
Intercept	5.79	0.19	5.42	6.16	31.08	<.001	
Nedsatt medkänsla	-0.03	0.01	-0.05	-0.01	-3.23	=.001	-0.23
Socialt liv	0.00	0.01	-0.04	0.02	-0.96	0.34	-0.07
Arbetsplatsen	-0.13	0.02	-0.18	-0.09	-5.84	<.001	-0.39

Diskussion

I denna studie undersöktes compassion fatigue bland lärare i en svensk kontext. För detta ändamål användes skalan Compassion fatigue inventory (CFI), som tidigare enbart provats på psykologer. Vårt första syfte var att undersöka skalans psykometriska egenskaper. Detta gjordes genom att undersöka skalans faktorstruktur, reliabilitet och konvergenta validitet till skalor för förmodat närliggande konstrukt. Detta gjordes även genom att undersöka om lärares skattningar på CFI kunde prediceras av variablerna professionellt självomhändertagande, professionell självtillit samt skolklimat. Vårt andra syfte var att undersöka huruvida skattningar på skalan skiljde sig åt för lärare som självidentifierade sig som empatitrötta, för att undersöka möjligheten att införa en cut off-gräns till instrumentet. Studiens tredje syfte var att undersöka om lärares

grad av compassion fatigue kunde predicera benägenheten att agera i en mobbningsituation. Till detta syfte undersöktes samband mellan skattningar på delskalorna inom CFI och lärares självskattade benägenhet att agera i en fiktiv mobbningsituation.

En konfirmatorisk faktoranalys genomfördes för att undersöka den faktorstruktur som tidigare presenterats för CFI. Modellen uppnådde inte en godtagbar model fit i vår analys. CFI uppvisade medelstarka till starka korrelationer till skalorna för professionellt självomhändertagande, psykiskt välbefinnande, skolklimat samt professionell självtillit. Det här talar för skalans konvergenta validitet eftersom dessa skalor kan antas vara närliggande fenomen. Resultaten vi fann indikerar också att lärare som har bättre professionellt självomhändertagande och som arbetar i ett bättre skolklimat predicerar betydligt lägre grad av compassion fatigue. Tidigare forskning har påvisat att högre självtillit verkar skyddande mot compassion fatigue (Caringi et al., 2015) och att utbildningsprogram som främjar lärares självtillit har visat sig kunna minska risken att utveckla compassion fatigue (Oberg et al., 2023).

I våra analyser när tre viktiga faktorer (skolklimat, professionellt självomhändertagande och professionell självtillit) undersöktes tillsammans, bidrog professionell självtillit inte signifikant till att predicera compassion fatigue. På grund av metodologiska begränsningar kan vi utifrån våra resultat inte uttala oss om kausala samband mellan dessa. Våra resultat kan även jämföras med Coetzee och Laschingers (2018) modell för compassion fatigue som en konsekvens av resursbrister hos individen och inom arbetsplatsen. Utifrån Coetzee och Laschingers (2018) modell skulle professionellt självomhändertagande och professionell självtillit kunna ses som skyddande faktorer som minskar risken att utveckla compassion fatigue. Ett positivt skolklimat skulle även kunna illustrera faktorer i omgivningen som verkar skyddande för lärarens risk att utveckla compassion fatigue.

CFI visade en god intern konsistens ($\alpha=0.88$) och likaså delskalorna *nedsatt medkänsla* ($\alpha=0.83$) samt *socialt liv* ($\alpha=0.83$). Delskalan *arbetsplatsen* visade en lägre intern konsistens ($\alpha=0.66$). Denna delskala bestod av tre items, som syftade till att mäta resurser, ramar och rutiner samt värderingar på arbetsplatsen. Inget enskilt item i denna delskala drog ner Cronbachs alfa radikalt. Vi fann ingen uppenbar anledning till varför delskalan *arbetsplatsen* visade en sämre intern konsistens. Att skalan består av relativt få items är en möjlig förklaring till att den interna konsistensen blir lägre. Detta kan innebära att det fanns mindre variation i svaren och sämre möjlighet att fånga hela spektrumet inom denna delskala. Resultaten är i linje med Eng et al.

(2021) som också fann att delskalan *arbetsplatsen* uppvisade sämre intern konsistens än de andra två delskalorna. Delskalan visade dock en högre intern konsistens ($\alpha=0.74$) än i vår studie. Det är möjligt att delskalans items behöver omformuleras, eller ytterligare items läggs till, för att ha en bättre intern konsistens vid användning bland lärare.

Vi undersökte även om lärare med självidentifierad empatitrötthet skiljde sig åt i svarspoäng på CFI från de lärare som inte självidentifierat sig som empatitrötta. Vi fann en signifikant skillnad mellan dessa två grupper, med en stor effektstorlek. Lärare med självidentifierad empatitrötthet hade signifikant högre poäng på CFI ($M=43.83$, $SD=8.58$) än lärarna som inte identifierade sig som empatitrötta ($M=31.37$, $SD=8.06$). Det här ger en indikation för att en cut-off gräns är möjlig, men mer forskning behövs med flera olika och större samples innan detta kan göras. I nuläget finns inga sådana riktlinjer för hur resultaten på CFI kan tolkas. Det hade kunnat öka användbarheten för instrumentet om det gick att identifiera det intervall för skattningen där negativa konsekvenser för personen, subjektivt eller objektivt, infaller. Att identifiera en sådan cut-off, eller riskzon, skulle vara angeläget att studera vidare. Samtidigt kan det påpekas att vi fann en stor spridning i svarspoäng inom båda grupperna. Exempelvis fanns deltagare som fick 55 poäng på CFI och inte identifierade sig som empatitrötta. Det fanns också deltagare som upplevde sig vara empatitrötta och fick 24 svarspoäng. Det skulle kunna bero på att det finns individuella trösklar för när personer subjektivt identifierar sig som empatitrötta.

Sammantaget gav våra statistiska analyser visst stöd för validiteten och reliabiliteten för CFI. Framtida forskning bör vidare undersöka om CFI är lämpligt instrument att använda på lärare för att mäta compassion fatigue. Av de 190 deltagarna svarade 28% att de för närvarande känner sig empatitrötta. Denna fråga var inte en del av CFI, men kan ge kvalitativa indikationer på att compassion fatigue är ett relativt vanligt fenomen att uppleva bland lärare. Fyndet kan tala för en relevans av begreppet hos svenska lärare, vilket går i linje med det Ormiston et al. (2022) argumenterat för. Tidigare forskning talar också för att lärare har en högre nivå av compassion fatigue, dessutom högre än exempelvis psykoterapeuter och coacher (Ondrejková & Halamová 2022). Våra fynd indikerar att compassion fatigue kan vara relativt vanligt förekommande hos lärare.

Vårt tredje syfte med denna studie var att undersöka om compassion fatigue som skattning på delskalorna inom CFI kan predicera lärares agerande i en mobbningsituation. Att

undersöka lärares agerande kan dels illustrera agerande vid mobbning i sig och samtidigt även en empatikrävande situation i vardagen. Utöver att utforska compassion fatigue utifrån självskattningar kan detta illustrera vilka samband compassion fatigue kan ha med ett konkret tänkt beteende. Delskalorna *arbetsplatsen* och *nedsatt medkänsla* visade sig vara signifikanta för utfallet, medan delskalan *socialt liv* inte var signifikant relaterad. Det innebär att lärare som skattade högre på delskalorna *nedsatt medkänsla* och *arbetsplatsen* hade en lägre självskattad sannolikhet att agera i en mobbningssituation. Resultaten går i linje med tidigare studier, som beskrivit att högre empatisk förmåga eller empati för offret kopplats till ökad sannolikhet för lärare att agera (Wolgast et al., 2022; Yoon et al., 2016). En högre skattning på delskalan *nedsatt medkänsla* skulle kunna indikera en nedsatt empatisk förmåga, relaterat till compassion fatigue. Eftersom empati är ett angränsande begrepp till compassion fatigue, tillför även vår studie stöd för att compassion fatigue, liksom empati, tycks relatera till lärares agerande i mobbningssituationer. Compassion fatigue kan även anses vara en bättre oberoende variabel än empati när man avser att mäta agerande. Det då tidigare litteratur har beskrivit att compassion har en tydlig koppling till ett faktiskt agerande (Strauss et al., 2016), vilket inte empati tycks ha (Sinclair et al., 2016).

Tidigare studier har funnit att mer resurser på arbetsplatsen har ett samband med ökad sannolikhet att agera i en mobbningssituation och att kollegialt stöd är en särskilt verksam komponent i antimobbningsprogram (van Aalst et al., 2022). Itemen inom faktorn *arbetsplatsen* skulle kunna utgöra sådana resurser och möjligen knyta an till aspekter av *socialt liv*. Delskalan *socialt liv* tycktes dock inte ha något samband med självskattad benägenhet att agera i vår studie. Varför denna delskala inte relaterade signifikant skulle kunna ha en rad orsaker. Frågorna i delskalan *socialt liv* betonade exempelvis inte kollegiala relationer specifikt. Därav är det möjligt att de svarande haft ett större fokus på privata relationer och att de sociala relationerna på arbetet inte fångades in. Några av frågorna inom socialt liv ställdes dessutom med explicit fokus på närstående, vilket kan ha lett till att kollegiala relationer inte speglades i denna faktor.

Eftersom vi fann stöd för att en högre grad av compassion fatigue hängde samman med en minskad benägenhet att agera i en mobbningssituation, finns en tydlig vinst med att i större utsträckning undersöka detta hos lärare. Eftersom lärare har visats ha en viktig roll i arbete mot mobbning (Verseveld et al., 2019; Yoon & Bauman, 2014), kan det vara av särskild vikt att undersöka deras compassion fatigue. Detta då högre grad av compassion fatigue tycks utgöra

sämre förutsättningar för lärares benägenhet att agera. Lärares benägenhet att agera kan också vara relevant då lärares agerande vid mobbningsituationer har visat sig hänga samman med hur mycket mobbning som förekommer bland eleverna (Hektner & Swenson, 2012). En möjlig förklaring till det här är att lärare bland annat agerar som en förebild för prosociala beteenden bland eleverna (Wentzel, 2003). Även om kausala samband inte kunnat fastställas i tidigare studier på grund av metodologiska begränsningar, finns visst stöd för att mobbning bland annat orsakar symptom på psykisk ohälsa bland unga samt psykiatriska och socioekonomiska svårigheter i vuxen ålder (Arseneault, 2017). Det här kan påvisa vikten av att ur ett folkhälsoperspektiv förebygga mobbning, samt vikten av att främja lärares agerande i detta.

Styrkor och svagheter

En styrka i denna studie är att compassion fatigue hos lärare undersöktes och dessutom i en svensk kontext. Därav kan vår studie anses värdefull dels på grund av det faktum att det finns en brist på forskning om compassion fatigue hos lärare (Ormiston et al., 2022). Vi har även hittat få studier gjorda i Sverige. Vi har dessutom undersökt reliabiliteten och validiteten för CFI som instrument för att mäta lärares compassion fatigue. Eftersom detta instrument tidigare enbart provats på psykologer har vi kunnat påvisa att detta instrument också verkar vara lämpligt att använda bland lärare. Sambandet vi fann mellan compassion fatigue och en minskad benägenhet att agera i en mobbningsituation ger stöd för att det är ett relevant begrepp att undersöka eftersom det potentiellt kan ha inverkan på hur väl läraren hanterar olika situationer de möter i sitt yrkesutövande. I förlängningen är det här betydelsefullt, med tanke på tidigare forskares slutsatser att lärare har en viktig roll när det handlar om att förebygga mobbning bland eleverna (Verseveld et al., 2019; Yoon & Bauman, 2014).

Vi använde oss av ett bekvämlighetsurval, vilket medför begränsningar för resultatens generaliserbarhet till lärare generellt. Eftersom deltagande i enkäten var frivilligt fanns inte möjlighet att kontrollera att urvalet blev representativt för en svensk lärarpopulation. Även om enkäten skickades till skolor i hela Sverige är det inte möjligt att veta vilken och hur stor geografisk spridning enkäten fick. Det är möjligt att lärare inom vissa kommuner var mer benägna att svara än andra. En annan möjlighet är även att lärare med vissa personliga egenskaper eller erfarenheter var mer benägna att svara än andra. Forskning har exempelvis indikerat att lärare med egna erfarenheter av att bli mobbade är mer benägna att agera i sin yrkesroll vid mobbningsituationer (Yoon et al., 2016).

Vi kontrollerade inte för faktorer som lärares kön, ålder, antal år i yrket samt elevgruppens åldrar. Vi presenterade dock denna information i deskriptivt syfte. Att inkludera detta i analyserna hade kunnat bidra med mer information för att förstå vilka lärare som är mest benägna att drabbas av compassion fatigue. Exempelvis hade det varit intressant att se om detta fenomen tenderar att drabba nyexaminerade lärare eller de med längre erfarenhet i störst utsträckning. Det hade även varit relevant att se om det finns några könsskillnader gällande förekomsten av compassion fatigue.

Compassion fatigue som separat konstrukt är omdiskuterat i tidigare forskning. Det finns bland annat forskare som argumenterar för att konstruktet är för likt utbrändhet och sekundärtraumatisering för att kunna operationaliseras för sig (Sinclair et al., 2017). Eng et al. (2021) har vid framtagandet av CFI argumenterat för att compassion fatigue är ett separat konstrukt, bland annat utifrån att delskalan *nedsatt medkänsla* tycks vara ett unikt inslag för compassion fatigue. Även om Sinclair et al. (2017) påpekar svårigheterna forskare haft med att inte sammanblanda begreppet med närliggande begrepp, menar Sinclair et al. att ett faktiskt omsorgsfullt agerande är en unik komponent för compassion. Vi valde att utgå ifrån definitionen i Eng et al. (2021) i vår studie. Eftersom konstruktvaliditeten för compassion fatigue fortfarande behöver utforskas ytterligare är denna definition dock inte självklar.

Instrumenten i denna studie baserades på självskattningar, vilket kan medföra risk för bias. Bland annat fick lärare uppge hur sannolikt det var att de skulle agera i en mobbningsituation. Det kan ha funnits risk för bias i att vilja svara på ett sätt som är mer socialt önskvärt, men som inte nödvändigtvis behöver stämma överens med ett faktiskt agerande i en verklig situation. Även om enkäten var anonym kan det finnas andra faktorer inblandade, såsom en vilja att representera sin yrkeskår på ett bra sätt. Eftersom vi använde oss av fiktiva beskrivningar av mobbningsituationer var det inte möjligt att jämföra huruvida lärares skattningar hade stämt överens med ett verkligt agerande.

Framtida studier

I framtida studier är det relevant att undersöka huruvida faktorer som lärares kön och antal år i yrket kan ha ett samband med skattningar på CFI. Detta kan vara av intresse för att identifiera vilka grupper som är mer benägna att drabbas av compassion fatigue. För framtida studier är det även relevant att vidare undersöka konstruktvaliditeten för compassion fatigue. Compassion fatigue behöver studeras i relation till närliggande konstrukt som

sekundärtraumatisering och utbrändhet, eftersom dessa begrepp ibland används synonymt i litteraturen. Eftersom det finns delade meningar kring om dessa begrepp beskriver olika fenomen, behöver denna fråga redas ut. En mer enhetlig definition hade kunnat underlätta för annan framtida forskning om compassion fatigue, exempelvis vid val av instrument. I en del forskning används ProQol-5, som innefattar delskalor för sekundärtraumatisering och utbrändhet. Detta skiljer sig från CFI, som inte inkluderar dessa delskalor.

Det hade även varit intressant att undersöka om det finns ytterligare faktorer som kan förklara variansen i compassion fatigue. I framtida studier kan särskilt de kausala sambanden mellan compassion fatigue och andra faktorer undersökas närmare. Detta kan vara värdefullt för att bättre förstå hur compassion fatigue hos lärare uppstår, vidmakthålls och hanteras. Eftersom vi fann ett samband mellan compassion fatigue och agerande i mobbningsituationer, kan det begrepp vara relevant att undersöka närmare i studier om mobbning. Dessutom fann vi att högre compassion fatigue hade ett samband med sämre professionellt självomhändertagande, professionell självtillit och skolklimat. Det kan därför vara relevant för framtida forskning att inkludera mått för compassion fatigue när lärares arbetsförhållanden undersöks.

Tidigare forskning har gett stöd för att utbildningsprogram på arbetsplatsen och inom ramen för lärarutbildningar främjar strategier som minskar risken för compassion fatigue, såsom program för ökad professionell självtillit (Oberg et al., 2023). Det hade varit relevant att vidare inrikta forskning på vilka komponenter i dessa utbildningsprogram som är de verksamma delarna. Ormiston et al. (2022) efterfrågar även mer utbildning för lärarstudenter och lärare om hur de kan öka sitt professionella självomhändertagande för att minska risken för compassion fatigue. Här är det även viktigt att se vilka interventioner som är effektiva i att främja professionellt självomhändertagande utan att lägga allt ansvar på individen, då det kan bli ett kryphål för arbetsplatser att individualisera organisatoriska problem.

Slutsatser

Sammanfattningsvis indikerar studiens resultat en god validitet och reliabilitet för Compassion fatigue inventory i sin helhet som ett instrument för att mäta compassion fatigue hos lärare. Viss försiktighet bör dock tas i dessa slutsatser då vissa fit indices inte uppnådde godtagbar model fit i den konfirmatoriska faktoranalysen. Det lägre alfavärdet för delskalan arbetsplats indikerar att denna delskala kan behöva anpassas mer till lärare för att kunna mäta den aspekten av Compassion fatigue. Det här är den första studien som undersöker instrumentet

CFI på lärare, då den ursprungligen testats på psykologer. Vi fann otillräckligt stöd för den tre-faktorstruktur som presenterats i pilotstudien för instrumentet. I framtida forskning kan det vara relevant att undersöka fler möjliga faktorstrukturer för CFI i en explorativ faktoranalys. Resultatet gav stöd för att compassion fatigue kan predicera lärares lägre benägenhet att agera i en mobbningssituation. På grund av metodologiska begränsningar kunde de kausala sambanden mellan dessa variabler inte undersökas. Compassion fatigue bland lärare är högst relevant att undersöka vidare, särskilt då lärares empatiska förmåga kan ses som ett viktigt verktyg i yrkesutövandet.

Referenser

- Annerbäck, E-A., Sahlqvist, L. & Wingren, G. (2014). A cross-sectional study of victimisation of bullying among schoolchildren in Sweden: Background factors and self-reported health complaints. *Scandinavian Journal of Public Health*, 42, 270–277.
- Arseneault, L. (2017). The long-term impact of bullying victimization on mental health. *World psychiatry*, 16(1), 27.
- Baker-Doyle, K. J., & Yoon, S. A. (2020). The social side of teacher education: Implications of social network research for the design of professional development. *International Journal of Educational Research*, 101, N.PAG. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2020.101563>
- Barker, R. G. (1978). *Habitats, environments, and human behavior*. Jossey-Bass Incorporated Pub.
- Baron-Cohen, S., & Wheelwright, S. (2004). The Empathy Quotient: An Investigation of Adults with Asperger Syndrome or High Functioning Autism, and Normal Sex Differences. *J Autism Dev Disord* 34, 163–175. <https://doi.org/10.1023/>
- Barr, J J. (2011). The relationship between teachers' empathy and perceptions of school culture, *Educational Studies*, 37:3, 365-369, DOI: [10.1080/03055698.2010.506342](https://doi.org/10.1080/03055698.2010.506342)
- Brand, S., Felner, R., Shim, M., Seitsinger, A., & Dumas, T. (2003). Middle School Improvement and Reform: Development and Validation of a School-Level Assessment of Climate, Cultural Pluralism, and School Safety. *Journal of Educational Psychology*, 95(3), 570-588–588. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.95.3.570>
- Brand, S., Felner, R. D., Seitsinger, A., Burns, A. & Bolton, N., (2008). A large scale study of the assessment of the social environment of middle and secondary school: The validity and utility of teachers' rating of school climate, cultural pluralism, and safety problems

- for understanding school effects and school improvement, *Journal of school effects and school improvement, Journal of School Psychology*, 46, 507-535.
- Caringi, J. C., Stanick, C., Trautman, A., Crosby, L., Devlin, M., & Adams, S. (2015). Secondary traumatic stress in public school teachers: contributing and mitigating factors. *Adv. School Ment. Health Promot.* 8, 244–256. doi: 10.1080/1754730X.2015.1080123
- Coetzee, S. K., & Laschinger, H. K. S. (2018). Toward a comprehensive, theoretical model of compassion fatigue: An integrative literature review. *Nursing & Health Sciences*, 20(1), 4–15. <https://doi.org/10.1111/nhs.12387>
- Dedousis-Wallace, A., & Shute, R. H. (2009). Indirect bullying: Predictors of teacher intervention, and outcome of a pilot educational presentation about impact on adolescent mental health. *Australian Journal of Educational & Developmental Psychology*, 9, 2-17.
- Dorociak, K. E., Rupert, P. A., Bryant, F. B., & Zahniser, E. (2017). Development of a Self-Care Assessment for Psychologists. *Journal of Counseling Psychology*, 64(3), 325–334. <https://doi.org/10.1037/cou0000206>
- Education Support Partnership. (2020). Teacher Wellbeing Index 2020. London: Author. https://www.educationsupport.org.uk/sites/default/files/teacher_wellbeing_index_2020.pdf
- Eng, L., Nordström, J., & Schad, E. (2021). Incorporating compassion into compassion fatigue: The development of a new scale. *Journal of clinical psychology*, 77(9), 2109–2129. <https://doi.org/10.1002/jclp.23113>
- Essary, J. N., Barza, L., & Thurston, R. J. (2020). Secondary traumatic stress among educators. *Kappa Delta Pi Record*, 56(3), 116–121.
- Etikprövningsmyndigheten, dnr. 2022-024995-01

- Faulstich-Wieland, H. (2013). Should Male Primary School Teachers Be There Principally as Role Models for Boys?. *Universal Journal of Educational Research*, 1(2), 65-73.
- Figley, C. R. (1995). Compassion Fatigue: Coping With Secondary Traumatic Stress Disorder In Those Who Treat The Traumatized. Routledge.
- Figley, C. R. (2002). Compassion Fatigue: Psychotherapists' Chronic Lack of Self Care[SUP 1]. *Journal of Clinical Psychology*, 58(11), 1433–1441. <https://doi.org/10.1002/jclp.10090>
- Folkhälsomyndigheten. (2022-09-02). *Hur vi använder begreppet psykisk hälsa*. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/psykisk-halsa-och-suicidprevention/vad-ar-psykisk-halsa/hur-vi-anvander-begreppet-psykisk-halsa/>
- Gamble, R.S; Henry, J.D; Vanman, E.J. (2023). Empathy moderates the relationship between cognitive load and prosocial behaviour. *Scientific Reports*, 13(1), 1–10. <https://doi.org/10.1038/s41598-023-28098-x>
- Gower, A. L., Rider, G. N., McMorris, B. J. & Eisenberg, M. E. (2018). Bullying victimization among LGBTQ youth: Critical issues and future directions. *Current Sexual Health Reports*, 10, 246–254.
- Hektner, J. M., & Swenson, C. A. (2012). Links from teacher beliefs to peer victimization and bystander intervention: Tests of mediating processes. *The Journal of Early Adolescence*, 32(4), 516-536.
- Hemsworth, D., Baregheh, A., Aoun, S., & Kazanjian, A. (2018). A critical enquiry into the psychometric properties of the professional quality of life scale (ProQol-5) instrument. *Applied Nursing Research*, 39, 81-88.
- Hu, L., Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling*. 6 (1): 1–55.

- Hupe, T. M., & Stevenson, M. C. (2019). Teachers' intentions to report suspected child abuse: The influence of compassion fatigue. *Journal of Child Custody: Research, Issues, and Practices*, 16(4), 364–386. <https://doi.org/10.1080/15379418.2019.1663334>
- Johnson, S., Cooper, C., Cartwright, S., Donald, I., Taylor, P., & Millet, C. (2005). The experience of work-related stress across occupations. *Journal of Managerial Psychology*, 20(2), 178–187. <https://doi.org/10.1108/02683940510579803>
- Joinson C. (1992). Coping with compassion fatigue. *Nursing*, 22(4), 116–121.
- Khanolainen, D., & Semenova, E. (2020). School bullying through graphic vignettes: Developing a new arts-based method to study a sensitive topic. *International Journal of Qualitative Methods*, 19, 1609406920922765
- Lamm, C., Decety, J., & Singer, T. (2011). Meta-analytic evidence for common and distinct neural networks associated with directly experienced pain and empathy for pain. *NeuroImage*, 54(3), 2492–2502.
- Lee, J. J., & Miller, S. E. (2013). A self-care framework for social workers: Building a strong foundation for practice. *Families in Society*, 94(2), 96-103.
- Lewis, M. L., & King, D. M. (2019). Teaching self-care: The utilization of self-care in social work practicum to prevent compassion fatigue, burnout, and vicarious trauma. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 29(1), 96–106. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1080/10911359.2018.1482482>
- Liang, M., Chen, Q., & Zhou, Y. (2022). The Influence of Various Role Models on Children's Pro-environmental Behaviours. *Frontiers in Psychology*, 13. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.3389/fpsyg.2022.873078>

- Oberg, G., Carroll, A., & Macmahon, S. (2023). Compassion fatigue and secondary traumatic stress in teachers: How they contribute to burnout and how they are related to trauma-awareness. *Frontiers in Education* (Vol. 8, p. 129). Frontiers.
- Ondrejková, N., & Halamová, J. (2022). Prevalence of compassion fatigue among helping professions and relationship to compassion for others, self-compassion and self-criticism. *Health and Social Care in the Community*, 30(5), 1680-1694–1694.
<https://doi.org/10.1111/hsc.13741>
- Ormiston, H. E., Nygaard, M. A., & Apgar, S. (2022). A Systematic Review of Secondary Traumatic Stress and Compassion Fatigue in Teachers. *School Mental Health: A Multidisciplinary Research and Practice Journal*, 1–16.
<https://doi.org/10.1007/s12310-022-09525-2>
- Pommier, E., Neff, K. D., & Tóth-Király, I. (2020). The Development and Validation of the Compassion Scale. *Assessment*, 27(1), 21–39. <https://doi.org/10.1177/1073191119874108>
- Pathan, S., Ford, C., Benson, S., Illingworth, C., Jackson, C., Trickey, D., Mallak, L., & O’Curry, S. (2022). The impact of a hospital staff supervision group on well-being, sense-making, and compassion fatigue. *Traumatology*.
<https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1037/trm0000405>
- Rauvola, R. S., Vega, D. M., & Lavigne, K. N. (2019). Compassion Fatigue, Secondary Traumatic Stress, and Vicarious Traumatization: a Qualitative Review and Research Agenda. *Occupational Health Science*, 3(3), 297–336.
<https://doi.org/10.1007/s41542-019-00045-1>
- Rogers, C. R. (1975). Empathic: An unappreciated way of being. *The counseling psychologist*, 5(2), 2-10.

SCB. (2023). *Lärare utanför yrket 2022/2023 (2023:6)*.

https://www.scb.se/contentassets/2ca63408535e45f782218da09803577e/uf0551_2022a01_br_a40br2306.pdf?fbclid=IwAR3jRv-dMBp-y0qUPRgAK4-vZan_MTgnYsalYZv9kVog9xDdnJegbqy-hn8

Sinclair, S., Beamer, K., Raffin Bouchal, S., Hagen, N. A., Hack, T. F., McClement, S., &

Chochinov, H. M.. (2016). Sympathy, empathy, and compassion: A grounded theory study of palliative care patients' understandings, experiences, and preferences. *Palliative Medicine*, 31(5), 437-447–447.

<https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1177/0269216316663499>

Sinclair, S., Raffin-Bouchal, S., Venturato, L., Mijovic-Kondejewski, J., & Smith-MacDonald, L.

(2017). Compassion fatigue: A meta-narrative review of the healthcare literature.

International Journal of Nursing Studies, 69, 9–24.

<https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1016/j.ijnurstu.2017.01.003>

Skolverket (2011). *Utvärdering av metoder mot mobbning*. Skolverket

<https://www.skolverket.se/publikationer?id=2498>

Skolverket (2022). *Skapa trygghet för lärande - Om skolans arbete mot mobbning, trakasserier och kränkande behandling*. <https://www.skolverket.se/publikationer?id=10216>

Sorenson, C., Bolick, B., Wright, K., & Hamilton, R. (2016). Understanding compassion fatigue in healthcare providers: A review of current literature. *Journal of Nursing Scholarship*, 48(5), 456-465.

Stamm, B. (2010). The concise manual for the professional quality of life scale.

- Strauss, C., Taylor, B. L., Gu, J., Kuyken, W., Baer, R., Jones, F., & Cavanagh, K. (2016). What is compassion and how can we measure it? A review of definitions and measures. *Clinical psychology review, 47*, 15-27.
- Thornberg, R. (2016). Mobbning och funktionsnedsättning. I A.-L. Eriksson Gustavsson, K. Forslund Frykedal & M. Samuelsson (red.), *Specialpedagogik – i, om, för och med praktiken* (s. 103–115). Liber.
- Tschannen-Moran, M., Hoy, A. W., & Hoy, W. K. (1998). Teacher Efficacy: Its Meaning and Measure. *Review of Educational Research, 68*(2), 202–248.:
- Tschannen-Moran, M., & Hoy, A. W. (2001). Teacher Efficacy: Capturing an Elusive Construct. *Teaching and Teacher Education, 17*(7), 783–805.
- Tschannen-Moran, M., & Hoy, A. W. (2001). *Ohio State Teacher Efficacy Scale (OSTES)* [Database record]. APA PsycTests. 12 items-version
- UNESCO (2019). *Behind the numbers: Ending school violence and bullying*. The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.
- van Aalst, D. A. E., Huitsing, G., & Veenstra, R. (2022). A Systematic Review on Primary School Teachers' Characteristics and Behaviors in Identifying, Preventing, and Reducing Bullying. *International Journal of Bullying Prevention, 1–14*.
<https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1007/s42380-022-00145-7>
- Verseveld, M. D. A., Fekkink, R. G., Fekkes, M., & Oostdam, R. J. (2019). Effects of antibullying programs on teachers' interventions in bullying situations. A meta-analysis. *Psychology in the Schools, 56*(9), 1522–1539. <https://doi.org/10.1002/pits.22283>
- Wentzel, K. R. (2003). Motivating students to behave in socially competent ways. *Theory into practice, 42*(4), 319-326.

- Wolgast, A., Fischer, S. M., & Bilz, L. (2022). Teachers' Empathy for Bullying Victims, Understanding of Violence, and Likelihood of Intervention. *Journal of School Violence*, 21(4), 491–503.
- World Health Organization. (2022-06-17). *Mental health: strengthening our response*. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/mental-health-strengthening-our-response>
- World Health Organization. (1998). *Wellbeing measures in primary health care/the DepCare Project: report on a WHO meeting: Stockholm, Sweden, 12–13 February 1998* (No. WHO/EURO: 1998-4234-43993-62027). World Health Organization. Regional Office for Europe.
- Yoon, J., & Bauman, S. (2014). Teachers: A critical but overlooked component of bullying prevention and intervention. *Theory Into Practice*, 53(4), 308-314.
- Yoon, J., Sulkowski, M. L., & Bauman, S. A. (2016). Teachers' responses to bullying incidents: Effects of teacher characteristics and contexts. *Journal of school violence*, 15(1), 91-113.
- Xie, W., Wang, J., Okoli, C. T., He, H., Feng, F., Zhuang, L., ... & Jin, M. (2020). Prevalence and factors of compassion fatigue among Chinese psychiatric nurses: A cross-sectional study. *Medicine*, 99(29).
- Xie, W., Chen, L., Feng, F., Okoli, C. T. C., Tang, P., Zeng, L., Jin, M., Zhang, Y., & Wang, J. (2021). The prevalence of compassion satisfaction and compassion fatigue among nurses: A systematic review and meta-analysis. *International Journal of Nursing Studies*, 120. <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.1016/j.ijnurstu.2021.103973>

Bilaga 1 - Vinjetter

Situation 1. Du instruerar dina elever att de under de sista 20 minuterna av dagens lektion ska de arbeta med en gruppuppgift. Efter att ha förklarat uppgiften säger du åt dem att de ska arbeta tillsammans i grupper om fyra med dem som sitter närmast. Klasskamraterna Elev A, Elev B och Elev C, som delar samma etniska/kulturella bakgrund börjar direkt att arbeta tillsammans. Elev Z, som har en annan etnisk/kulturell bakgrund närmar sig dem och blir tillsagd att han eller hon inte får vara med i gruppen. Du ser att Elev Z försöker resonera med de andra eleverna. Du hör hur Elev A säger till Elev Z: "Hitta en annan grupp! Alla vet att du inte hör hemma här. Vi vill inte vara med såna som dig". Elev Z försöker fortfarande delta men Elev A utbrister: "Stick! Du passar inte in här!". Elev Z lämnar gruppen och sätter sig vid sin bänk med en uppgiven gest, medan Elev A, B och C pekar och skrattar. Sådana situationer, eller liknande, inträffar ofta för Elev Z.

Situation 2. Du instruerar dina elever att de under de sista 20 minuterna av dagens lektion ska de arbeta med en gruppuppgift. Efter att ha förklarat uppgiften säger du åt dem att de ska arbeta tillsammans i grupper om fyra med dem som sitter närmast. Klasskamraterna Elev A, Elev B och Elev C, som är elever som är duktiga i skolan, börjar direkt att arbeta tillsammans. Elev Z, som har inlärningssvårigheter och behöver extra stöd i skolan närmar sig dem och blir tillsagd att han eller hon inte får vara med i gruppen. Du ser att Elev Z försöker resonera med de andra eleverna. Du hör hur Elev A säger till Elev Z: "Hitta en annan grupp! Alla vet att du har svårt att läsa. Vi vill inte att du sinkar vårt arbete". Elev Z försöker fortfarande delta men Elev A utbrister: "Stick! Inga dumhuvuden tillåtna!". Elev Z lämnar gruppen och sätter sig vid sin bänk med en uppgiven gest, medan Elev A, B och C pekar och skrattar. Sådana situationer, eller liknande, inträffar ofta för Elev Z.

Situation 3. Du instruerar dina elever att de under de sista 20 minuter av dagens lektion ska de arbeta med en gruppuppgift. Efter att ha förklarat uppgiften säger du åt dem att de ska arbeta tillsammans i grupper om fyra med dem som sitter närmast. Klasskamraterna Elev A, Elev B och Elev C, som alla har genomsnittlig kroppsstorlek, börjar direkt arbeta tillsammans. Elev Z, som är påtagligt överviktig närmar sig dem och blir tillsagd att han eller hon inte får vara med i gruppen. Du ser att Elev Z försöker resonera med de andra eleverna. Du hör hur Elev A säger till Elev Z: "Hitta en annan grupp! Alla vet att du är överviktig. Vi vill inte ha dig här med ditt ätande hela tiden!". Elev Z försöker fortfarande delta men Elev A utbrister: "Stick! Inga fetton här!". Elev Z lämnar gruppen och sätter sig vid sin bänk med en uppgiven gest, medan Elev A, B och C pekar och skrattar. Sådana situationer, eller liknande, inträffar ofta för Elev Z.

Situation 4 (för låg-mellanstadielärare). Du instruerar dina elever att de under de sista 20 minuterna av dagens lektion ska de arbeta med en gruppuppgift. Efter att ha förklarat uppgiften säger du åt dem att de ska arbeta tillsammans i grupper om fyra med dem som sitter närmast. Elev A, Elev B och Elev C, som föredrar att leka och arbeta tillsammans med andra av samma kön, börjar genast att arbeta tillsammans. Elev Z, som har en del särdrag av det motsatta könet och som föredrar att leka och arbeta tillsammans med personer av motsatt kön närmar sig dem och blir tillsagd att han eller hon inte får vara med i gruppen. Du ser att Elev Z försöker resonera med de andra

eleverna. Du hör hur Elev A säger till Elev Z: "Hitta en annan grupp! Det går inte ens att veta om du är pojke eller flicka!" Elev Z försöker fortfarande delta men Elev A utbrister: "Lämna oss ifred! Vi accepterar inte såna som dig!". Elev Z lämnar gruppen och sätter sig vid sin bänk med en uppgiven gest, medan Elev A, B och C pekar och skrattar. Sådana situationer, eller liknande, inträffar ofta för Elev Z

Situation 4 (för högstadie-,gymnasielärare). Du instruerar dina elever att de under de sista 20 minuterna av dagens lektion ska de arbeta med en gruppuppgift. Efter att ha förklarat uppgiften säger du åt dem att de ska arbeta tillsammans i grupper om fyra med dem som sitter närmast. Elev A, Elev B och Elev C, som alla attraheras av personer av motsatt kön, börjar genast arbeta tillsammans. Elev Z som attraheras av personer av samma kön, närmar sig dem och blir tillsagd att han eller hon inte får vara med i gruppen. Du ser att Elev Z försöker resonera med de andra eleverna. Du hör hur Elev A säger till Elev Z: "Hitta en annan grupp! Alla vet att du är homo. Vi vill inte att du stöter på oss hela tiden!" Elev Z försöker fortfarande delta men Elev A utbrister: "Stick! Inga homonärtillåtna här!". Elev Z lämnar och sätter sig vid sin bänk med en uppgiven gest, medan Elev A, B och C pekar och skrattar. Sådana situationer, eller liknande, inträffar ofta för Elev Z